

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувача ступеня доктора філософії Опінко Станіслава Олександровича на тему «Безпекові загрози електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України» за спеціальністю 052 «Політологія»

1. Обґрунтування вибору теми дослідження та її зв'язок із планами наукових робіт Університету.

У дисертаційній роботі досліджуються загрози електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України через призму національної безпеки. Дана тематика є актуальною через довготривалу російську агресію супроти України, тенденції світової та регіональної політики, процеси європейської інтеграції України та звичні для Української державності проблеми такі як: низький рівень довіри до політичних інститутів, політичні кризи, слабка безпекова та регіональна політика тощо. Особливістю наукової роботи є те, що Прикордоння розглядається автором не просто, як географічне обмеження, а як сукупність унікальних та відмінних за своєю суттю прикордонних регіонів, кожен з яких має свої культурні, історичні, соціально-економічні, релігійні, мовні та етнічні особливості, котрі впливають на безпекові та легітимаційні процеси, як регіону так і держави в цілому.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках двох кафедральних науково-дослідних тем: 1) «Політичні процеси та публічне управління в умовах сучасних викликів і загроз» (№ держреєстрації 0119U103774), яка виконувалася на кафедрі протягом 2019-2024 рр.; 2) «Забезпечення стійкості політичної системи управлінської діяльності в умовах російсько-української війни та глобальної нестабільності» (№ держреєстрації 0124U004630), яка виконується на кафедрі з 2024 р.

Мета і завдання дослідження: метою є визначити та проаналізувати основні безпекові загрози в сфері електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України, запропонувати оптимальні шляхи та методи

протидії даним загрозам. З огляду на поставлену мету визначено наступні завдання дисертаційного дослідження:

- визначити теоретико-концептуальні та методологічні підходи до розуміння безпекових явищ та легітимаційних процесів, дослідження Прикордоння;
- здійснити комплексний аналіз відповідності інституційно-нормативного забезпечення виборів і референдумів сучасним безпековим загрозам і викликам у Прикордонні України в контексті легітимації влади, запропонувати оптимальні шляхи та методи удосконалення виборчої системи України;
- проаналізувати структуру інформаційного простору регіонів Прикордоння, політичний склад локальних і регіональних органів влади, визначити їх вплив на регіональну безпеку, розглянути безпекові загрози практик подвійного громадянства в Прикордонні України;
- виокремити та дослідити основні безпекові загрози політичного маніпулювання в Прикордонні України, їх зовнішньополітичні, легітимаційні аспекти;
- проаналізувати практики втручання у виборчі/референдні процеси та безпекову ситуацію в Прикордонні України, дослідити ризики ймовірного сепаратизму в прикордонних регіонах;

Об'єкт дослідження: Легітимація влади через вибори та референдум в Україні.

Предмет дослідження: Безпекові загрози у сфері електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України.

Методи дослідження. Для досягнення мети поставленої та виконання завдань дослідження автор використав низку методологічних підходів. Системний підхід дозволяє цілісно та структурно дослідити національну безпеку як систему, поєднати між собою, комплексно вивчити всі її складники, елементи та підсистеми, визначити вплив на неї зовнішнього середовища, а також дослідити систему національної безпеки України як частину політичної системи України. Неоінституціоналізм дає змогу дослідити роль, розвиток і взаємодію

різних формальних (вибори, референдум, міжнародне спостереження) та неформальних (виборчий туризм, подвійне громадянство) політичних інститутів. Ціннісний підхід дозволяє здійснити аналіз явищ у сфері безпеки та сформулювати висновки з урахуванням ціннісного компонента, що неабияк важливо в умовах європейської інтеграції України. Дослідження тематики Прикордоння зумовлює використання конструктивістського підходу для дослідження проблеми конструювання ідентичностей в Прикордонні України. Аналіз і поєднання модерних та постмодерних підходів дає змогу дослідити концепт Прикордоння та концептуальні основи політики іноземних держав щодо Прикордоння України. Використання загальнонаукових методів: аналізу, синтезу, індукції та дедукції, узагальнення, історичного, порівняльного, політико-правового аналізу, експертних оцінок, первинного і вторинного контент-аналізу (як кількісного, так і якісного), а також формування значної джерельної бази дозволяє комплексно дослідити обрану тему.

2. Формулювання наукового завдання, нове розв'язання якого отримано в дисертації.

Дисертацію Опінко С.О. присвячено комплексному дослідженню Безпекових загроз електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України, пошуку оптимальних шляхів та методів протидії даним загрозам. Здобувачем з'ясовано, що процеси електоральної/референдної легітимації влади, як процеси набуття виборними органами (політичними рішеннями) легітимності – є об'єктом безпекової політики держави. Здобувач пропонує низку практичних рекомендацій, які дозволяють покращити процеси адміністрування виборів та референдумів і забезпечити безпеку та легітимність післявоєнних електоральних і референдних процесів у Прикордонні України.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Основні результати наукового дослідження містять новітні для вітчизняної науки теоретико-концептуальні та практичні рекомендації щодо протидії

безпековим загрозам у сфері електоральної та референдної легітимації влади у Прикордонні України.

Уперше:

- встановлено зв'язок між процесами електоральної/референдної легітимації влади та національною безпекою, доведено, що процеси легітимації влади є об'єктом захисту національної безпеки України;

- проведено наукове дослідження конвенційних та неконвенційних політичних практик у Прикордонні України («паспортизація», виборчий «туризм», транскордонна політична агітація, політична, інформаційна та інша підтримка політичних партій в Україні тощо), визначено їх вплив на легітимаційні та безпекові процеси прикордонних регіонів;

- концептуалізовано вплив участі у виборах кандидатів із подвійним (множинним) громадянством на легітимність виборів і обраних органів влади, встановлено, що їх участь у виборах зменшує рівень довіри до виборних органів влади, до органів адміністрування виборів, негативно впливає на явку виборців, а тому делегітимує виборчий процес;

- запропоновано систему критеріїв дослідження електоральної/референдної легітимації влади в Прикордонні України національними меншинами, через забезпечення/наявність/відсутність у них: 1) культурно-освітніх потреб; 2) безпеки; 3) механізмів політичної участі; 4) контролю виборчого процесу; 5) позитивну/негативну оцінку виборчого процесу ззовні (громадськістю, міжнародним співтовариством).

Удосконалено:

- вітчизняні підходи до розв'язання проблеми присутності представників заборонених проросійських політичних сил в органах місцевої влади, запропоновані автором заходи передбачають встановлення мінімальної чисельності депутатів місцевих рад і механізму делегування окремих повноважень до голови ради (його заступників або секретаря) для збереження легітимності місцевих рад, які ризикують бути розформовані внаслідок державної політики щодо протидії проросійським політичним силам;

— вітчизняні механізми щодо забезпечення політичної безпеки: люстрація та заборона участі у виборах (у роботі органів адміністрування виборів) осіб, які пов'язані з проросійськими політичними силами; розширення переліку заборонених політичних партій; посилення безпекового аспекту у співпраці з ОБСЄ.

Набули подальшого розвитку:

— ідеї, погляди та підходи щодо: удосконалення референдного законодавства України; розв'язання актуальних проблем адміністрування виборчих і референдних процесів у регіонах Прикордоння; реформування та оновлення даних Державного реєстру виборців і захисту персональних даних виборців з акцентом на кіберзахист;

— наукові основи дослідження: російських псевдореферендумів як легітимаційної технології держави агресора; маніпулювання РФ інститутом міжнародного спостереження; актуалізовано необхідність протидії російській концепції псевдореферендумів, як механізму вирішення майбутнього статусу окупованих територій;

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Обґрунтованість наукових положень дисертаційної роботи Опінко С.О. визначається правильністю та коректністю постановки мети і конкретних задач дослідження, використанням належного методологічного інструментарію дисертаційної роботи, репрезентативністю джерельної бази, яка є доволі широкою, різноплановою та інформаційно насиченою, в першу чергу, це міжнародні та європейські нормативно-правові документи, в яких прослідковується динаміка та еволюція світових безпекових процесів, документи у сфері виборчого права, в яких стандартизовано міжнародні виборчі стандарти. Українські нормативно-правові документи є ключовим джерелом для дослідження інституційно-нормативного забезпечення у сфері безпеки, виборів, референдумів, гуманітарної, інформаційної, регіональної політики та

етнополітики. У дисертації містяться повні та детально доведені наукові результати, які опубліковані у 7 наукових працях.

5. Рівень теоретичної підготовки здобувача, його особистий внесок у розв'язання конкретного наукового завдання. Рівень обізнаності здобувача з результатами наукових досліджень інших учених.

Здобувач показав високий рівень теоретичної підготовки. Здобувачем запропоновано власну теоретичну модель впливу участі у виборах кандидатів з подвійним громадянством на легітимність виборів, та теоретико-методологічну систему критеріїв дослідження електоральної/референдної легітимації влади в Прикордонні України національними меншинами, через забезпечення/наявність/відсутність у них: 1) культурно-освітніх потреб; 2) безпеки; 3) механізмів політичної участі; 4) контролю виборчого процесу; 5) позитивну/негативну оцінку виборчого процесу ззовні (громадськістю, міжнародним співтовариством). Здобувач продемонстрував високий рівень обізнаності з працями та науковими дослідженнями представників західної та вітчизняної політичної науки за темою дисертації.

6. Наукове та практичне значення роботи.

Кваліфікаційна робота Опінко С.О. має значну наукову та практичну цінність. Отримані дисертантом науково-практичні результати дозволяють удосконалити процес адміністрування виборчого (референдного) процесу в Прикордонні України; покращити безпекове середовище прикордонних регіонів України у відповідності до поточних політичних та інформаційних загроз; якісно оновити та переглянути підходи до реалізації регіональної політики держави; також автором дослідження проаналізовано та запропоновано зміни, як до чинних нормативно-правових актів, так і пропозиції до законопроектів, що розглядаються ВРУ. Практичні висновки та рекомендації можуть бути використані широким колом суб'єктів: органами державної влади та посадовими особами, які формують та реалізують державну політику у сферах, дотичних до теми дисертаційного дослідження; міжнародними та вітчизняними

недержавними організаціями, що здійснюють дослідження, аналіз, моніторинг, спостереження процесів і явищ, які вивчаються в дисертаційній роботі; закладами вищої освіти та науковими установами в процесі викладання навчальних дисциплін.

7. Повнота викладу матеріалів дисертації у публікаціях та особистий внесок здобувача.

Результати дисертаційного дослідження Опінко С.О., відповідно до п.8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №507 від 03.05.2024 р.), висвітлено 3 статтях в наукових виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України, а також у 1 публікації яка додатково відображає наукові результати дисертації, 3 матеріалах і тезах наукових конференцій, опублікованих у відповідних збірниках.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Наукові праці у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України:

1. Опінко С.О. Безпековий аналіз інформаційного простору Херсонської області в період російської окупації. *Медіафорум: аналітика, прогнози, інформаційний менеджмент*. 2022. № 10. С. 209-223.
2. Опінко С.О. Псевдореферендуми на окупованих територіях України як механізм зовнішньополітичної «легітимації» російської агресії. *Історико-політичні проблеми сучасного світу*. 2023. Т. 47. С. 266-278.
3. Опінко С.О. Функціонування Державного реєстру виборців в умовах сучасних викликів. *Регіональні студії*. Ужгородський національний університет, 2024. №36. С. 53-58.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Опінко С. О. Колабораціонізм у місцевих органах влади України у воєнний час (на прикладі Херсонщини). *Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи*: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції, Чернівці, 28 червня 2022 року. Технодрук, Чернівці, 2022. С. 243-246.

2. Опінко С. О. Необхідність удосконалення адміністрування електоральних процесів в Україні в контексті російської агресії. *Україна у світовому просторі: минуле і сучасність*: зб. мат. II Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та аспірантів (м. Луцьк, 25 травня 2023 р.) / упорядник В. А. Білик. Луцьк, 2023. С. 207-209.

3. Опінко С.О. Безпекові ризики та перспективи подальшої співпраці України та ОБСЄ. *Актуальні дослідження правової та історичної науки.*: матеріали Міжнародної наукової інтернет-конференції (м. Тернопіль, Україна, м. Ополе, Польща, 13 – 14 червня 2024 р.) / редкол. : О. Яремко та ін. ГО «Наукова спільнота», WSZIA w Opolu, Тернопіль, 2024. Випуск 62. С. 174-176.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Yuriychuk Y., Opinko S. Administration of election and referendum processes in the regions of Ukraine in the post-war period: security and legitimization challenges. *The legitimacy of new regionalism in the European integration process: Supplement of the Annals University of Oradea. International Relations and European Studies*: papers of the international Jean Monnet conference, Oradea, 4th -5th of May 2023 / coord.: Polgár István, Mircea Brie. Debrecen. Debrecen University Press, Oradea. Editura Universității din Oradea, 2023. P. 129-140 (Особистий внесок автора: охарактеризовано труднощі організації виборів і референдумів, вплив російського фактору на адміністрування та перебіг виборів, а також обґрунтовано необхідність забезпечення відкритості, демократичності та прозорості виборчого процесу. Запропоновано 50% практичних рекомендацій).

Аналіз наукових праць здобувача, зазначених ним у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає достатні підстави для висновку про те, що оприлюднені роботи повністю та адекватно відображають основні положення і висновки дослідження. На підставі вивчення тексту дисертації здобувача, його наукових праць та Експертного висновку результатів перевірки на академічний плагіат (перевірку здійснено в антиплагіатній системі Turnitin, показник схожості з джерелами з Інтернету склав 6%) встановлено, що дисертаційна робота виконана самостійно, текст дисертації не містить плагіату, а дисертація відповідає вимогам академічної доброчесності.

8. Апробація матеріалів дисертації.

Результати дисертаційного дослідження Опінко С.О. представлені дисертантом на 5 міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях: XII Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», Чернівці, 28 червня 2022 р.; Jean Monnet International Conference «The legitimacy of new regionalism in the European Integration process», Орадя, 4-5 травня 2023 р.; II Всеукраїнська науково-практична конференція студентів та аспірантів «Україна у світовому просторі: минуле і сучасність», Луцьк, 25 травня 2023 р.; XIII Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток політичної науки: європейські практики та національні перспективи», Чернівці, 14 червня 2023 р.; 62 Міжнародна наукова інтернет конференції «Актуальні дослідження правової та історичної науки», 13-14 червня 2024 р.

9. Оцінка мови і стилю дисертації.

Текст дисертації Опінко С.О. «Безпекові загрози електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України» підготовлений науковим стилем, державною мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені чітко, ясно, просто, переконливо, що забезпечує доступність та легкість сприйняття. Структура роботи складається зі вступу, чотирьох розділів, поділених на 13 підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

10. Відповідність змісту дисертації спеціальності з відповідної галузі знань, з якої вона подається до захисту.

За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значимістю дисертація Опінко С.О. відповідає змісту спеціальності 052 Політологія з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки. Здобувачем повністю виконано освітню та наукову складову освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії.

11. Дотримання нормативних вимог щодо оформлення дисертації.

Дисертація Опінко С.О. «Безпекові загрози електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 052 Політологія, відповідає всім вимогам, встановленим Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим Постановою КМУ від 12.01.2022 р. №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №507 від 03.05.2024 р.), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом МОН України від 12.01.2017 р. №40.

12. Рекомендація дисертації до захисту.

Дисертаційна робота Опінко Станіслава Олександровича «Безпекові загрози електоральної та референдної легітимації влади в Прикордонні України», на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія, за її актуальністю, науково теоретичним рівнем, новизною постановки та розв'язанням проблем, практичним значенням одержаних результатів відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМУ №507 від 03.05.2024 р.).

За результатами публічної презентації результатів дисертації та їх обговорення на засіданні кафедри політології та державного управління факультету історії, політології та міжнародних відносин Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича 27 лютого 2025 року дисертацію Опінко С.О. «Безпекові загрози електоральної та референдної легітиматії влади в Прикордонні України» на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія рекомендовано до захисту в разовій спеціалізованій раді для здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія.

12.03.2025 р.

Голова засідання

Завідувач кафедри політології та державного управління

доктор політичних наук,

професор кафедри політології та державного управління

факультету історії, політології та міжнародних відносин

Чернівецького національного

університету імені Юрія Федьковича

Анатолій КРУГЛАШОВ

